

כ"ד ניסן, תשע"א
28 אפריל, 2011

בענין:

ד"ר בעז לב, המשנה למנכ"ל משרד הבריאות באמצעות באת כחו
עו"ד שרה שר-לב התובעת הראשית, לשכת היועצת המשפטית,
משרד הבריאות, ירושלים

הקובל

- נגד -

ד"ר חיים סטולוביץ' רופא מורשה, בעל רשיון מס' [REDACTED]
תל אביב על ידי עו"ד חדווה לוין [REDACTED]

הנקבל

דין וחשבון

לפי סעיף 44 לפקודת הרופאים (נוסח חדש), התשל"ז-1976

1. הקובלנה -

ביום 26.5.2009 הגיש הד"ר בועז לב המשנה למנהל הכללי של משרד הבריאות, קובלנה נגד ד"ר חיים סטולוביץ' ת.ז. [REDACTED] רופא מורשה בעל רשיון מס' [REDACTED] (להלן - הנקבל) מכוח האמור בסעיף 41(5) לפקודת הרופאים (נוסח חדש), התשל"ז-1976 (להלן - הפקודה), בגין הרשעתו בעבירה פלילית של פזיזות ורשלנות על פי סעיף 338(7) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן - חוק העונשין).

2. הוועדה -

שר הבריאות מינה אותנו להיות ועדה שתדון בקובלנה (להלן - הוועדה). הוועדה קיימה דיון אחד בקובלנה האמורה בסעיף 1 לעיל (להלן - הקובלנה) ביום 9.3.2011, והופיעו בפניה עו"ד שרה שר-לב, ב"כ הקובל, הנקבל ובא כוח הנקבל עו"ד חדווה לוין.

3. האירועים ברקע הקובלנה -

ביום 2.6.2005 ביצע הנקבל ניתוח פרטי לתיקון פזילה [REDACTED] ז"ל בבית חולים אסותא. [REDACTED] בת 3.5 שנים, שהורדמה על ידי רופאה מרדימה שעבדה בבית החולים, לא קמה מן הניתוח כתוצאה ממינון גבוה של חומר הרדמה מסוג אלוטן שהוזרם לגופה. זאת משום שהמרדימה החלישה את צליל ההתראה הקולית במכשיר המוניטור שהיה מחובר לגוף הילדה, כיסתה רגליה בסדין ונרדמה, מבלי להפחית את מינון האלוטן כפי שהיה עליה לעשות לאחר שנטע לי נרדמה, ועל כן לא שמעה או ראתה את ההתראה על מצוקתה של הילדה.

הנקבל שביצע את הניתוח לא הבחין במצבה של הילדה, המשיך לנתחה, ורק כאשר אחות חדר הניתוח הבחינה באקראי בהתראה חזותית של המוניטור והמכשיר נבדק ולא הראה כל סימן חיים, הורה הנקבל על הפסקת הניתוח והוחל באמצעי החיאה.

למרבה הצער הנזק המוחי הרחב שנגרם לילדה היה נרחב, והיא נפטרה לאחר שלושה ימים.

נגד הנקבל והמרדימה, כמו גם נגד נאשמים אחרים (שזוכו בתום ההליך הפלילי) הוגש כתב אישום בבית המשפט המחוזי בתל אביב (ת.פ. 40016/07).

בכתב האישום הנקבל הואשם בגרימת מוות ברשלנות על פי סעיף 304 לחוק העונשין; המרדימה הואשמה בהריגה על פי סעיף 298 לחוק העונשין. בית המשפט המחוזי הרשיע את המרדימה בעבירה של הריגה, והשאלה שעמדה לדיון בכל הנוגע לאחריותו של הנקבל היתה "האם המנתח הוא כקברניט האניה שאחראי על כל פעולות הצוות, או שתפקידו מצטמצם לפעולה הטכנית של הניתוח וכל היתר הוא באחריות המרדים" (עמ' 491 לפסק הדין המקורי, שתדפיסו הוגש כנספח ב' לקובלנה).

בית המשפט שמע עדים רבים, ביניהם אנשי מקצוע בתחום הרפואה, כולל יו"ר המועצה הלאומית לכירורגיה שהציג סיכום ישיבת המועצה הלאומית הנ"ל בקשר להעדר אחריות ההדדית בין מנתח לרופא מרדים, והוצגו בפניו סיכום ישיבת מועצת איגוד רופאי העיניים ומסמך של ההסתדרות הרפואית בישראל מהם עולה כי אין לרופא המנתח אחריות לפעולות המבוצעות על ידי הרופא המרדים.

בית המשפט קבע כי "ו(ל)מרות שאין לראות במנתח כקברניט הספינה, יש לייחס לו אחריות מעבר לעצם הפעולה הכירורגית..... עליו להיות שותף מלא למעקב אחר סימני החיים של המנותח, גם תוך כדי ובמהלך הניתוח, ואין הוא רשאי להטיל את האחריות הבלעדית על כך על כתפי המרדים" (עמ' 495). זאת על אף האמור במסמכים לעיל, שלדברי בית המשפט, אינם משקפים את הנורמה הנכונה והמחייבת.

על כן קבע בית המשפט חובתו של הנקבל היתה "להאזין לקולות המוניטור ע"מ לוודא שהוא ממשיך לנתח אדם חי..." והוא "התרשל בכך שלא מילא חובתו להאזין למוניטור, וכפי שקבעתי, היה עליו לעשות כן במסגרת תפקידו ולעקוב אחר סימני חיים של המנותח". אך מאחר שלא הוכח קשר סיבתי עובדתי בין מחדלו זה של הנקבל לבין מותה של הילדה, זוכה הנקבל מהאשמה המקורית. שיוחסה לו בכתב האישום של גרימת מוות ברשלנות, ובגין הרשלנות של התעלמות מן המוניטור הוא הורשע בעבירה של פזיזות ורשלנות על פי סעיף 338(7) לחוק העונשין. העונש שהושת על הנקבל היה 4 חודשי מאסר בפועל שרוצו בעבודות שירות, ו-5 חודשי מאסר על תנאי שלא יעבור בתוך שלוש שנים עבירה של רשלנות רפואית שכתוצאה ממנה יפגע אדם.

ערעורו של הנקבל (כמו גם של המרדימה) לבית המשפט העליון, נדחה. יצוין, כי במהלך הדיון בבית המשפט המחוזי, הועלתה אפשרות כי הנקבל יקח על עצמו אחריות על מעשיו, אודה בביצוע העבירה על פי סעיף 338(7) לחוק העונשין, ואז ניתן יהיה להמנע מהרשעתו ולהסתפק בשירות לתועלת הציבור ללא הרשעה.

האפשרות האמורה לא התקבלה על דעת הנאשם, ועל כן ניתנה הכרעת הדין. ראו לעניין זה התיחסות בגזר דינו של בית המשפט המחוזי, כמו גם בפסק דינו של בית המשפט העליון.

4. ההליך בפני הוועדה -

בעת הדיון בפניו, משהוסכם כי לאור הרשעת הנקבל בפלילים, הוא עבר עבירת משמעת על פי הפקודה, התברר כי אין מחלוקת בין הצדדים מהו אמצעי המשמעת המתאים שיש לנקוט בו נגד הנקבל בנסיבות העניין.

ב"כ הקובל ציינה כי בית המשפט המחוזי למעשה זיכה את הנקבל מן העבירה בה הואשם בכתב האישום והרשיע אותו בעבירה אחרת, אך קבע, למרות עמדות ארגונים רפואיים מקצועיים ולמרות חוות דעת של רופאים

בכירים ביותר, כי על פי הנורמה הנכונה רופא מנתח אחראי לעקוב אחרי סימני חיים של המנותח ובעניין שבפנינו על הנקבל היה להאזין לקולות המוניטור, והוא כשל בכך משום שלא האזין לו. גבי שר לב ציינה את האפשרות שהעלה בית המשפט לעניין הודאה ללא הרשעה, וכי הדבר מצביע על רמת החומרה שייחס בית המשפט לתפקודו וחומרת מעשיו של הנקבל לעומת זו של המרדימה, שהיא זו למעשה האחראית לתוצאה הטרדית במקרה הנדון. לדבריה, המסר לאנשי המקצוע הועבר, הן לאור פסק דינו של בית המשפט המחוזי והן לאור פסק דינו של פסק של בית המשפט העליון, אך היה מקום שמשרד הבריאות יאמר את דברו, ועל כן היה מקום להגשת הקובלנה. יחד עם זאת, מאחר שהנקבל עבר הליך פלילי, נענש, ומוכן כיום לקחת על עצמו אחריות, ולאור אישיותו וההמלצות הרבות שהוצגו, אין לדעת ב"כ הקובל מקום בנסיבות הספציפיות של המקרה, להשית עליו אמצעי משמעת מעבר להתראה.

ב"כ הנקבל ציינה, כי מה שחשוב כיום הוא, כי הרשעתו של הנקבל בבית המשפט, צומצמה לנושא העדר ההקשבה למוניטור במסגרת החובה לעקוב אחרי סימני חיים אצל המנותח.

אשר לאפשרות שהועלתה בבית המשפט המחוזי כי הנקבל יקח על עצמו אחריות על מעשיו, יודה בביצוע העבירה על פי סעיף 338(7) לחוק העונשין, ואז ניתן יהיה להסתפק בשירות לתועלת הציבור ללא הרשעה, לדברי באת כוחו הסתמך הנקבל על עצת פרקליטו, מבכירי עורכי הדין בארץ, ואין תימה שהחלטתו נסמכה על העצה (כמו שיעצו לו אחר כך להגיש ערעור לבית המשפט העליון על הרשעתו - מוצגים 1/ו-2/נ). אילו קבל הנקבל את הצעת בית המשפט, כי אז היה מסתיים התיק ללא הרשעה, לא היה מתעורר הצורך לקבוע נורמה ערכית כפי שנאלץ בית המשפט לעשות, ניתן היה לראות בעבירה מעשה פרטני שאין לו השלכה ציבורית, והעניין כלל לא היה מגיע לפיתחה של הועדה בהליך משמעת.

גבי לוי ציינה, כי הנורמה המחייבת באשר לאחריות הרופא המנתח נקבעה על ידי בית המשפט, אך אין להתעלם מכך כי עמדת רופאים רבים וארגונים מקצועיים במערכת הרפואית היתה שונה, וכאשר מדובר בהליך משמעת, יש חשיבות לעמדה זו "כפי שהיא היתה בזמן אמת לפני ההחלטה שהנורמה הזאת לא מספיק ראויה", עמדה לפיה פעל הנקבל. ב"כ הנקבל אף ציינה כי הנקבל עבר, בנוסף להליך הפלילי, גם הליך בפני ועדה מיוחדת על פי סעיף 44א לפקודת הרופאים, שהמליצה שלא ליטול רשיונו. לטענתה, לאור לקיחת האחריות כיום על ידי הנקבל, ולאור נסיבותיו האישיות של הנקבל כפי שהן גם עולות מן המסמכים שהוגשו (מוצג 3/ו) - היותו איש מקצוע מעולה, עם יושרה מוכחת, מורה ומסייע לרופאים רבים וטובים, מתנדב בתחומים שונים, איש של חסד, בעל משפחה למופת התורמת לציבור כולה לציבור, לאור כל אלה, יש לנקוט באמצעי משמעת של התראה, כפי שהוסכם והוצע על ידי באת כוח הנקבלת.

5. החלטת הועדה -

אכן, כפי שאמר בית המשפט המחוזי בפסק דינו "למרבה הצער נקלע הנאשם 2 לסיטואציה קשה" (עמ' 491).

נאשם 2 הוא הנקבל שבפנינו, רופא עיניים מומחה בעל שם בניתוחי פזילה בילדים, ניתוח בו עסק בעת שנקלע לסיטואציה האמורה, מצא עצמו עקב התנהגות המרדימה באותו ניתוח, עומד לדין פלילי, נתון לפגיעה בשמו הטוב ונושא עמו את הטרדיה - מותה המיותר של ילדה בת 3.5.

בית המשפט המחוזי, ואחריו בית המשפט העליון, מצאו את הנקבל אשם בפלילים, אמנם לא בעבירה של גרימת מוות ברשלנות כפי שהואשם בכתב האישום, אלא בעבירה פחותה - מעשה פזיזות ורשלנות, וזאת משום שלא האזין למוניטור כדי לעקוב אחרי סימני חיים אצל המנותחת. בית המשפט קבע, כי אין קשר סיבתי עובדתי בין רשלנותו ומחדלו של הנקבל להאזין למוניטור, לבין התוצאה של גרימת המוות, ועל כן כאמור לעיל, גם הועלתה אפשרות במהלך הדיון בבית המשפט המחוזי, כי הנקבל יקח על עצמו אחריות על מעשיו, יודה בביצוע עבירה על פי סעיף 338(7) לחוק

העונשין, ואז ניתן יהיה להסתמך בשירות לתועלת הציבור ללא הרשעה. הנקבל לא קבל אפשרות זאת, בהסתמך על יעוץ משפטי של פרקליטו. אילו עשה כן, לא היתה ניתנת בקשר להתנהגותו הכרעת הדין בעניין נורמת ההתנהגות של מנתח בעת ניתוח וקביעת אחריותו של המנתח כשותף מלא למעקב אחרי סימני חיים של המנותח, הנקבל לא היה מורשע ומרצה עונש של מאסר בעבודות שירות ולא היה נגזר עליו מאסר על תנאי, וככל הנראה לא היתה מוגשת נגדו קובלנה, וודאי לא זו שהיא נשוא דין וחשבון זה. כך גם יש להניח שעניינו של הנקבל לא היה נידון בבית המשפט העליון, עינוי חדין שנגרם לו היה פחות, כמו גם הפרסום והפגיעה בשמו הטוב. זאת ועוד, העלאת ההצעה שהנקבל יודה ולא יורשע והמשמעות שמייחס לכך בית המשפט המחוזי (ראו גזר הדין בעמ' 523) מצביעה על תפיסת בית המשפט את חומרתה (הפחותה) של העבירה בה הורשע הנקבל בסופו של דבר ואשר מתבססת על אותם ממצאים והעדר קשר סיבתי עובדתי בין רשלנותו של הנקבל לבין התוצאה של גרימת המוות.

בית המשפט על שתי ערכאותיו מצאו כי התנהגות הנקבל בעת חנייתו של חילדה המנוחה אינה מתיישבת עם הנורמה הערכית, לפיה המנתח הוא שותף מלא למעקב אחרי סימני חיים של המנותח גם תוך כדי ובמהלך חנייתו, ואין הוא רשאי להטיל את האחריות הבלעדית על כך על כתפי המרדים. בדברי בית המשפט העליון (ע"פ 4512/09) "מדובר ללא ספק בהתנהגות שהיה בה כדי לסכן את חייה של הילדה. התנהגות זו מהווה סטייה ניכרת מסטנדרט התנהגות סביר, סטייה חמורה התרשלות רבת" (סעיף 17).

יחד עם זאת לא נוכל להתעלם מכך, כאשר אנו עוסקים בדין המשמעתי החל על רופאים, מן העובדה כי הנקבל פעל על פי המקובל אצל רבים מחבריו למקצוע, ובעיקר, על פי העמדות של ארגונים רפואיים – תמועצה הלאומית לכירורגיה, מועצת איגוד רופאי העיניים (שחכרעת חדין חובאה לידעתם לצורך יישום הנורמות שנקבעו בפסק הדין) וחסתדרות הרפואית בישראל. כפי שעולה מדבריו של הנקבל בפנינו, כיום הוא פועל על פי קביעת בית המשפט לגבי אחריותו של המנתח לעקוב אחרי סימני חיים של המנותח, ובכך עבר המסר שבפסק הדין הן לנקבל באופן אישי, והן לציבור הרופאים כפי שאמרה ב"כ הקובל בטיעונה לפנינו.

הנקבל עבר הליך פלילי קשה וממושך, הוא ריצה את עונשו, עמד גם בדיון בפני ועדה מיוחדת מכוח סעיף 44א לפקודת הרופאים לדיון בהתליית רשיונו, והוא מודה כיום באחריותו ונושא עמו את חטרגדיה של נטע לי המנוחה ומשפחתה.

הנקבל, כפי שעולה הן מגזר הדין והן מן המסמכים חרבים שהוגשו לנו (מוצג 3) ושרובם אם לא כולם היו בפני בית המשפט המחוזי, הוא כדברי בית המשפט "אחד מטובי מנתחים בתחום הפזילה, אישיותו חיובית ביותר, הוא תורם מומנו ומרצו לחברה, ולא בכדי ניתנו חו"ד מצויינות אודותיו ע"י רופאים המכירים אותו היטב, מפי חברים ומפי מנותחים שניתח אותם ללא דרפ"י" (עמ' 525).

לאור כל האמור לעיל, נראה לנו כי הסתפקות באמצעי משמעת של התראה כפי שבקשנו מאתנו ב"כ הנקב וב"כ הקובל כאחד, מתאימה בנסיבות העניין, כפי שהודענו לצדדים בסוף הדיון שהתקיים בפנינו וכך אנו ממליצים בפני שר הבריאות לעשות.

מחנך רפואי
מרדכי יעקב גולד
מח. הרפואה
מ.ב. 336
נציג
הסתדרות הרופאים

ד"ר מיכאל דור
יו"ר

עלית אלכשולר, עו"ד
נציגת
היעוץ המשפטי ממשלה